

Motion till riksdagen 2016/17:2963

av **Anders W Jonsson m.fl. (C)**

Beroendevård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur ansvaret för beroendevården kan överföras till hälso- och sjukvården och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hälso- och sjukvårdslagen ska vara styrande inom beroendevården och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör besluta om en utvärdering av lagen som kriminaliserar icke-medicinskt bruk av narkotika och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över socialtjänstlagen för att möjliggöra förenklade biståndsbedömningar inom beroendevården och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort det kommunala vetot mot sprutbyte och att se över hur sprutbytesprogram ska kunna finnas på alla ställen i landet där det finns behov och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur det ska kunna finnas tillgång till farmakologisk behandling åt personer med beroendeproblem i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja hinder så att det i vissa fall blir möjligt att skriva ut läkemedel till en person där syftet är att det ska användas på en annan person och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att hitta hållbara lösningar på ansvarsfördelningen mellan kommuner och landsting/regioner gällande prevention, behandling och uppföljning av spelberoende och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Narkotikadödligheten i Sverige har mer än fördubblats de senaste tio åren och är näst högst i hela EU, enligt siffror från EU:s narkotikabyrå, EMCDDA. Svensk beroendevård har på så sätt misslyckats på många områden och är i stort behov av genomgripande reformer. Centerpartiet förespråkar en fortsatt restriktiv narkotikapolitik i kombination med förbättrad missbruksvård som i högre grad präglas av vetenskap och beprövad erfarenhet. Tillgången till vård och behandling måste öka liksom insatser för skademinimering, som exempelvis minskad spridning av blodsmittor.

Det förebyggande arbetet för att förhindra att människor hamnar i ett skadligt beroende är centralt. Orsakerna till beroendeproblem kan kopplas till såväl ärftliga som sociala faktorer, liksom till tillgången till substanser. Arbetet med att förebygga beroendeproblem hos befolkningen måste därför utgå ifrån såväl tidig upptäckt av personer i riskzonen, som att minska tillgången på narkotika i samhället.

I slutet av 80-talet kriminaliserades icke medicinskt bruk av narkotika. Syftet var att politiskt manifestera nolltolerans samt att ge polisen ytterligare ett verktyg i att arbeta för ett narkotikafritt samhälle. Idag betraktas narkotikaberoende som en sjukdom. Fokus har vad gäller behandling breddats till åtgärder som gör att den som lider av en beroendesjukdom överlever och inte drabbas av medicinska komplikationer.

Centerpartiet anser att lagen bör utvärderas för att se om den uppfyllt sina syften eller om de negativa konsekvenserna överväger.

Överför ansvaret för beroendevården på hälso- och sjukvården

Beroendevården måste i större utsträckning utgå ifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Majoriteten av narkotikamissbrukarna har en bakomliggande psykisk eller somatisk sjukdom och därför bör ansvaret för vården överföras på hälso- och sjukvården. I likhet med all annan vård bör beroendevården utgå från perspektivet att i första hand försöka bota och behandla den aktuella sjukdomen och i andra hand i största möjliga mån lindra sjukdomssymptomen.

Väntetiderna inom beroendevården är idag otillfredsställande. Samhällets uppdrag ska vara att ge stöd och hjälp när människor är som mest motiverade. Därför måste tillgängligheten öka och trösklarna till beroendevården sänkas, genom att göra det möjligt för människor att få hjälp snabbare genom en enklare process. Mot bakgrund av detta vill Centerpartiet se över socialtjänstlagen utifrån hur det ska bli möjligt att snabbare erbjuda beroendebehandling genom förenklade biståndsbedömningar.

Förbättrad tillgång till vård och behandling

Många personer med intravenöst beroende kan bli hjälpta av läkemedelsbehandling med så kallade substitutionspreparat, exempelvis Metadon. Metadon och liknande preparat ersätter narkotikan genom att minska abstinensbesvär och erbjuds i särskilda Metadonprogram i kombination med samtidig behandling och social rehabilitering. Metadon förlänger livslängden hos tunga opiatmissbrukare och ger dem en möjlighet att fungera i samhället. Medellivslängden för en heroinmissbrukare, som börjat i 15–20-årsåldern, är cirka 42 år. Den som får substitutionspreparat lever längre och fungerar bättre socialt.

Tillgången till assisterad läkemedelsbehandling för opiatmissbrukare i Sverige är internationellt sett låg och köerna till Metadonprogrammen är i regel mycket långa. Tillgängligheten vad gäller vård och behandling för personer med beroendeproblem måste därför öka. I dagsläget fattas beslut om eventuell behandling av kommunens tjänstemän genom socialtjänstlagen. Det är en orimlig ordning som gör att många människor tvingas vänta alltför länge – ibland förgäves – på att få den behandling de behöver. Genom att istället låta hälso- och sjukvårdslagen bli styrande, även inom beroendevården, kan också tillgängligheten till vård och behandling säkras. Den patient som bedöms vara i behov av vård ska också garanteras detta.

Personer som tagit en opiatöverdos riskerar att drabbas av andningsförlamning och i dessa fall krävs ett motgift som häver förlamningen. Det läkemedel som används idag av sjukvårdspersonal är Naloxon – ett preparat som kan ges intravenöst, intramuskulärt eller under huden. Sedan en tid finns även läkemedlet i form av en nässpray, vilket har förenklat användandet av preparatet. Effekterna av Naloxon är goda och det finns ett vetenskapligt stöd för att läkemedlet räddar liv.

I England har studier genomförts där man har utbildat nära anhöriga till opiatmissbrukare i användandet av Naloxon, med mycket goda resultat vad gäller överlevnad för personer som tagit en överdos. I Sverige förbereds nu liknande försöksverksamhet med Naloxon i Malmö, Lund och Stockholm. Verksamheterna hindras dock i dagsläget av Läkemedelsverkets regelverk som slår fast att ett läkemedel inte får skrivas ut till en person när tanken är att det ska användas på någon annan.

Mot bakgrund av detta vill Centerpartiet att regeringen ger Läkemedelsverket i uppdrag att utreda hur de legala hindren för förskrivning av Naloxon enligt ovan kan undanröjas och att behandlingen blir tillgänglig i hela landet.

Förenklad biståndsbedömning

Biståndsbeslut krävs även för att få hjälp med beroendeproblem genom slutenvården. De tjänster som en kommun idag erbjuder utan biståndsbedömning kan enbart vara allmänt inriktade och generellt utformade, såsom förebyggande åtgärder, rådgivning och information. När någon är i behov av insatser som är direkt anpassade till den enskildes behov ska dock en utredning göras i enlighet med SoL. Detta omöjliggör för kommuner att ge stöd och hjälp anonymt, vilket ibland är det enda sättet att nå en person med beroendeproblematik. Samhällets uppdrag ska vara att ge stöd och hjälp när människor är som mest motiverade. Därför måste trösklarna till beroendevården sänkas, genom att göra det möjligt för människor att få hjälp snabbare genom förenklade biståndsbedömningar. Det är även viktigt att slå fast att vård och stöd till människor med beroendeproblem måste utgå från samma principer som vården till människor med andra sjukdomar, det vill säga att lindra konsekvenserna och skadorna av sjukdomen och att om möjligt bota.

Sprutbytesprogram i hela landet

Såväl WHO som FN:s hiv-program Unaid, Internationella Röda Korset och Världsbanken rekommenderar sprutbytesprogram som en effektiv metod för att minska smittspridningen av hiv och hepatit C. I Sverige beskriver Socialstyrelsen och

Folkhälsomyndigheten sprutbyte som en ren hälsopolitisk åtgärd och rekommenderar samtliga Sveriges landsting att införa sådan verksamhet snarast.

Mot bakgrund av detta anser Centerpartiet att det är angeläget att införa sprutbytesprogram på fler ställen i landet. Det rådande kravet på ett godkännande av kommunen utgör idag ett hinder för att nya program ska kunna etableras. Därför anser Centerpartiet att det kommunala vetot mot sprutbytesprogram ska avskaffas samt att möjligheten att införa sprutbytesprogram på alla ställen i landet där det finns behov bör ses över.

Spelberoende

Spelberoende är idag ett samhällsproblem som drabbar både individen i fråga och dennes familj, anhöriga och vänner. Centerpartiet ser det därför som mycket angeläget att hitta hållbara lösningar på ansvarsfördelningen mellan kommuner och landsting/regioner för att skapa ökade möjligheter till samordnade modeller för prevention, behandling och uppföljning av spelberoende.

Anders W Jonsson (C)

Staffan Danielsson (C)

Annika Qarlsson (C)

Solveig Zander (C)

Ulrika Carlsson i Skövde (C)